

Polisi Defnyddio Grym Rhesymol

Dyddiad Cymeradwyo a Dyddiad Adolygu
Date Approved and Review Date

*Gweler Cynllun Adolygu Polisiau
See Policy Review Timetable*

POLISI DEFNYDDIO GRYM RHESYMBOL, YMYRRAETH AC ATAL CORFFOROL A CHWILIO AM ARFAU

NOD

Ymateb i ofynion Canllawiau 041/2010, Llywodraeth Cymru, sy'n disodli'r canllawiau presennol yng Nghylchlythyr 37/98 y Swyddfa Gymreig. Mae'r canllawiau yn darparu arweiniad arbwerau staff ysgolion i ddefnyddio ymyrraeth corfforol fel y'u nodir yn Adran 93 o Ddeddf Addysg ac Arolygiadau 2006.

Daeth y pwerau hyn i rym ym mis Hydref 2010 ac maent yn disodli Adran 550A o Ddeddf Addysg 1996, gyda mân newidiadau. Sicrhau fod yr ysgol, yr athrawon a phobl awdurdodedig eraill yn nodi ac yn gwneud defnydd priodol o 'Rym Rhesymol' pan yn defnyddio strategaethau diogelwch plant ac eiddo.

DATGANIAD

Mae Corff Llywodraethol Ysgol Dyffryn Conwy yn derbyn ac yn ymroi i weithredu yn ôl y Ddeddfwriaeth a'r Canllawiau diweddaraf ynglŷn â defnyddio Ymyrraeth corfforol Rhesymol.

BETH MAE'R DDEDDF YN EI DDWEUD?

Mae Adran 93 o Ddeddf Addysg ac Arolygiadau 2006 wedi disodli Adran 550A o Ddeddf Addysg 1996 ac yn galluogi staff ysgolion i ddefnyddio ymyrraeth corfforol sy'n rhesymol dan yr amgylchiadau er mwyn atal disgybl rhag gwneud, neu barhau i wneud, unrhyw un o'r canlynol:

- cyflawni unrhyw drosedd (neu, i ddisgybl o dan oedran cyrifoldeb, troseddol, yr hyn a fyddai'n drosedd i ddisgybl hŷn);
- achosi anaf personol i unrhyw berson (yn cynnwys y disgybl ei hun), neu ddifrod i'w eiddo; neu
- peryglu trefn a disgyblaeth dda yn yr ysgol neu ymhlith unrhyw ddisgyblion sy'n derbyn addysg yn yr ysgol, naill ai yn ystod sesiwn addysgu neu fel arall.

Ceir diffiniad o'r staff y mae'r pŵer hwn yn berthnasol iddynt yn adran 95 y Ddeddf. Y rhain yw: unrhyw athro sy'n gweithio yn yr ysgol, ac unrhyw berson arall sydd wedi derbyn awdurdod gan y pennaeth i reoli neu fod yn gyfrifol am ddisgyblion:

- i. mae hyn yn cynnwys staff cymorth sydd â dyletswyddau arferol o oruchwylio disgyblion megis cynorthwyyr addysgu, cynorthwyyr cymorth dysgu, mentoriaid dysgu a goruchwylwyr amser cinio;
- ii. mae hefyd yn gallu cynnwys pobl y mae'r pennaeth wedi rhoi awdurdod dros dro iddynt reoli neu i fod yn gyfrifol am ddisgyblion megis aelodau o staff cyflogedig nad yw eu swydd yn cynnwys goruchwylio disgyblion fel arfer (er enghraifft staff arlwyio neu staff sy'n gysylltiedig â'r eiddo) a gwirfoddolwyr di-dâl (er enghraifft rhieni sy'n hebrwng disgyblion ar ymweliadau a drefnwyd gan yr ysgol); a
- iii. nid yw'n cynnwys swyddogion.

Mae'n rhaid i'r rhai sy'n defnyddio'r pŵer i ddefnyddio ymyrraeth corfforol roi ystyriaeth briodol hefyd i unrhyw angen addysgol arbennig (AAA) a/neu anabledd a allai fod gan ddisgybl. O dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010, mae gan ysgolion dyletswyddau allweddol:

- i beidio â thrin disgybl anabl yn llai ffafriol, oherwydd ei, anabledd, na disgybl heb anabledd;
- i beidio â thrin disgybl anabl yn anffafriol, am reswm sy'n i gysylltiedig â'i anabledd, heb gyfiawnhad;
- i beidio â gweithredu darpariaeth, maen prawf, neu arfer sy'n rhoi, neu fyddai'n rhoi, disgybl anabl o dan anfantais; ac
- i gymryd camau rhesymol i osgoi rhoi disgybl anabl o dan anfantaisylweddol o gymharu â disgybl heb anabledd (a elwir yn ddyletswydd addasiadau rhesymol).

Amcanion:

- i sicrhau diogelwch disgyblion a staff;
- i atal achosion difrifol o dorri disgyblaeth yr ysgol;
- i atal difrod difrifol i eiddo; a'r
- angen i ddiogelu hawliau plant a phobl ifanc.

Mae gan bob aelod o staff Ysgol Dyffryn Conwy bŵer cyfreithiol i ddefnyddio ymyrraeth corfforol rhesymol i atal disgyblion rhag cyflawni trosedd, anafu eu hunain neu eraill, neu ddifrodi eiddo; a chynnal trefn a disgyblaeth dda ymhlith y disgyblion.

Dylid canolbwyntio ar atal, i'r graddau y bydd hynny'n bosibl, yr angen i ddefnyddio ymyrraeth corfforol ar ddisgyblion, gan greu awyrgylch tawel, disgybledig a chefnogol sy'n lleihau'r risg a'r bygythiad o drais o unrhyw fath. Dylid ond defnyddio ymyrraeth corfforol fel y dewis olaf.

Lleihau'r angen i ddefnyddio ymyrraeth corfforol/grym:

Dylid canolbwyntio ar atal, i'r graddau y bydd hynny'n bosibl, yr angen i ddefnyddio ymyrraeth corfforol ar ddisgyblion. Gwneir hyn drwy:

- greu amgylchedd tawel sy'n lleihau'r risg y bydd digwyddiadau'n lle gallai fod angen defnyddio grym;
- defnyddio ymagweddau lles cymdeithasol ac emosiynol i addysgu disgyblion sut i reoli gwrthdaro a theimladau cryf;
- atal digwyddiadau rhag gwaethygu os byddant yn digwydd;
- dim ond defnyddio grym pan fydd y risgiau o wneud hynny'n gwrthbwysu'r risgiau o beidio â defnyddio grym; ac
- asesiadau risg a chynlluniau delio'n gadarnhaol ar gyfer disgyblion unigol.

Dylid ond defnyddio ymyrraeth corfforol fel y dewis olaf.

Ni chaniateir i unrhyw aelod o staff ddefnyddio cosb corfforol ar ddisgybl o unrhyw oed. Mae bob amser yn anghyfreithlon defnyddio ymyrraeth corfforol fel cosb.

Staff sydd ag awdurdod i ddefnyddio ymyrraeth corfforol:

- Mae gan bob aelod o staff parhaol Ysgol Dyffryn Conwy bŵer cyfreithiol i ddefnyddio ymyrraeth corfforol rhesymol i atal disgyblion rhag cyflawni trosedd, anafu eu hunain neu eraill, neu ddifrodi eiddo; a chynnal trefn a disgyblaeth dda ymhlith y disgyblion.
- Os yw staff dros dro neu wirfoddolwyr yn gyfrifol am goruchwylio neu gweithio gyda disgyblion, dirprwyir y pŵer statudol i ddefnyddio ymyrraeth corfforol iddynt. Bydd staff eraill yn cael eu hysbysu o hyn gan y pennaeth.

Penderfynu pryd i ddefnyddio grym:

Dylai staff ond defnyddio ymyrraeth corfforol pan:

- fyddai canlyniadau posibl peidio ag ymyrryd yn ddigon difrifol i gyfiawnhau ystyried defnyddio ymyrraeth corfforol;
- fyddai'r tebygolrwydd o gyflawni'r canlyniad a ddymunir drwy ddulliau eraill yn isel; ac a

- fyddai'r risg sy'n gysylltiedig â pheidio â defnyddio grym yn gwrthbwysu'r risg o ddefnyddio ymyrraeth corfforol.

Defnyddio ymyrraeth corfforol:

- Ni cheir unrhyw ddiffiniad cyfreithiol o pryd y mae'n rhesymol i ddefnyddio ymyrraeth corfforol. Bydd hynny bob amser yn dibynnu ar amgylchiadau penodol achosion unigol. I gael ei ystyried yn gyfreithiol, byddai'n rhaid i'r ymyrraeth corfforol fod yn gymesur â'r canlyniadau y mae'n ceisio eu hosgoi. Dylai graddau'r ymyrraeth corfforol fod y lefel isaf sydd ei hangen i gyflawni'r canlyniad a ddymunir.
- Dylid rhoi rhybudd llafar clir i'r disgybl y gallai ymyrraeth corfforol gael ei ddefnyddio.
- Defnyddir ymyrraeth corfforol yn gyffredinol ar gyfer dau ddiben gwahanol – i reoli disgyblion ac i'w hatal.
- Gall rheoli olygu cyswllt corfforol goddefol (e.e. sefyll rhwng disgyblion neu atal llwybr disgybl) neu gyswllt corfforol gweithredol (e.e. gafael yn llaw neu fraich disgybl i'w arwain neu dywys disgybl i ffwrdd drwy osod llaw yng nghanol y cefn).
- Pan fydd aelodau o staff yn defnyddio "ataliaeth" maent yn atal disgybl yn gorfforol rhag parhau i wneud yr hyn yr oedd yn ei wneud ar ôl i chi ddweud wrtho am beidio. Defnyddir technegau atal fel arfer mewn amgylchiadau mwy eithafol, pan fydd dau ddisgybl yn ymladd, er enghraifft, ac mae angen ymyriad corfforol i'w gwahanu.

Enghreifftiau o sefyllfaoedd lle gellid defnyddio ymyrraeth corfforol rhesymol:

- atal disgybl rhag ymosod ar aelod o staff, neu ddisgybl arall, neu i atal dau ddisgybl neu fwy rhag ymladd;
 - atal disgybl rhag gwneud difrod difrifol, bwriadol i eiddo;
 - atal disgybl rhag achosi anaf neu ddifrod yn ddamweiniol; drwy chwarae'n wyllt, neu drwy gamddefnyddio deunyddiau neu wrthrychau peryglus;
 - pan mae disgybl yn gadael dosbarth neu'n ceisio gadael yr ysgol ar adeg heb ei awdurdodi. Nid yw'r ffaith bod disgybl yn gwrthod aros mewn lle penodol yn rheswm digonol, ohono'i hun, i gyfiawnhau defnyddio ymyrraeth corfforol. Byddai'n bosibl cyfiawnhau hyn pe byddai caniatáu i ddisgybl adael yn achosi risgiau difrifol i ddiogelwch yr unigolyn, i ddiogelwch disgyblion neu staff eraill, neu ddifrod i eiddo; neu'n arwain at ymddygiad sy'n peryglu trefn a disgyblaeth dda;
 - sicrhau bod disgybl yn gadael ystafell ddosbarth pan fydd y disgybl yn gwrthod yn gyson dilyn cyfarwyddyd i wneud hynny;
 - atal disgybl rhag ymddwyn mewn ffordd sy'n amharu'n ddifrifol ar wers;
 - atal disgybl rhag ymddwyn mewn ffordd sy'n amharu'n ddifrifol ar ddiogelwch charaeon ysgol neu ymweliad ysgol.
- Gellir defnyddio'r pŵer i ddefnyddio ymyrraeth corfforol pan fydd y disgybl (yn cynnwys disgybl o ysgol arall) ar dir yr ysgol neu leoliad arall sydd o dan reolaeth neu ofal cyfreithiol yr aelod o staff (er enghraifft ar ymweliad ysgol).- cynghori y dylid rhoi rhybudd llafar clir i'r disgybl y gallai grym gael ei ddefnyddio;
 - Dylai staff wneud pob ymdrech i osgoi ymddwyn mewn ffordd y gellid disgwyl yn rhesymol i hynny achosi anaf. Fodd bynnag, yn yr amgylchiadau mwyaf eithafol efallai na fydd bob amser yn bosibl osgoi anafu disgybl.
 - Dylai staff bob amser osgoi cyffwrdd neu atal disgybl mewn ffordd y gellid ei dehongli fel ymddygiad rhywiol amhriodol.

DISGYBLION AG ANGHENION DYSGU YCHWANEGOL A/NEU ANABLEDDAU:

- Mae cynlluniau rheoli ymddygiad unigol ar gael ar gyfer disgyblion unigol yr aseswyd eu bod yn wynebu risg uwch o fod angen ymyriadau corfforol.
- Mae'r cynlluniau rheoli ymddygiad yn cyflwyno'r technegau y dylid eu defnyddio a'r rhai na ddylid eu defnyddio fel arfer. Dylai unrhyw ddefnydd posibl o ymyriad corfforol a fwriedir gydymffurfio â datganiad disgybl a chael ei gofnodi'n briodol yng nghofnodion yr ysgol.
- I'r graddau y bo'n ymarferol bosibl gwneud hynny, bydd staff sy'n cael cyswllt â disgyblion o'r fath yn cael eu hysbysu am nodweddion perthnasol yr unigolion hynny, yn arbennig:
 - i. sefyllfaoedd a allai ysgogi ymddygiad anodd, strategaethau ataliol a pha dechnegau atal rhag gwaethygu sy'n fwyaf tebygol o weithio;
 - ii. beth sy'n fwyaf tebygol o ysgogi ymateb treisgar, yn cynnwys gwybodaeth berthnasol am unrhyw ddigwyddiad blaenorol lle bu'n rhaid defnyddio ymyriad corfforol;
 - iii. os bydd angen ymyriad corfforol, unrhyw strategaethau a thechnegau penodol y cytunwyd arnynt gyda'r staff, y rhieni a'r disgybl dan sylw.

Hyfforddiant staff:

Bydd y pennaeth a'r corff llywodraethol yn trefnu hyfforddiant penodol ar gyfer pob aelod o staff.

Cofnodi ac adrodd ar ddigwyddiadau:

Os defnyddir ymyrraeth corfforol, yna rhaid cwblhau'r ffurflen bwrpasol (ATODIAD 1).

Cymorth yn dilyn digwyddiadau:

Bydd y Corff Llywodraethol yn sicrhau fod yr ysgol yn cynnig cymorth a chynhaliaeth yn syth i aelodau'r staff oedd ynghlwm â'r digwyddiad. Bydd y Corff Llywodraethol yn sicrhau fod yr ysgol yn cynnig cymorth i'r disgybl, a chynhaliaeth i'r disgybl i gynnwys ei farn am yr amgylchiadau yn arwain at y digwyddiad yn ogystal â'r digwyddiad ei hun

Cwynion a chyhuddiadau:

Yn dilyn derbyn cwyn ysgrifenedig bydd y Pennaeth neu Cadeirydd y Llywodraethwyr yn dilyn y camau priodol yn ôl trefn cwynion yr ysgol ac, os yn berthnasol, canllawiau amddiffyn plant.

Monitro ac adolygu:

Mae'r ysgol yn monitro effaith y polisi ar ddefnyddio grym ac ar gyfer adolygu a datblygu'r polisi drwy arfarnu unrhyw digwyddiadau a fel rhan o gylch adolygu a diweddarau polisiau a gweithdrefnau ysgol gyfan drwy gyfarfodydd yr UDRh a cyfarfodydd llywodraethol.

Yn sgil arweiniad statudol cenedlaethol i ysgolion argymhellwyd a chadarnhawyd y polisi gan:

UDA

Corff Llywodraethol yr Ysgol

Dyddiad adolygiad nesaf: Gweler y trosolwg polisiau.

Atodiad 1A: Ffurflen cofnod o ddigwyddiadau

Manylion y disgybl neu'r disgyblion y defnyddiwyd grym arnynt gan aelod o staff :

ENW:

DOSBARTH:

Dyddiad, amser a lleoliad y digwyddiad:

Dyddiad:

Amser:

Lleoliad:

Enwau'r staff cysylltiedig (yn uniongyrchol neu fel tystion):

Manylion unrhyw ddisgyblion a fu'n gysylltiedig (yn uniongyrchol neu fel tystion), yn cynnwys a oedd unrhyw ddisgyblion cysylltiedig yn fregus oherwydd AAA, anabledd, rhesymau meddygol neu gymdeithasol:

Disgrifiad o'r digwyddiad gan y staff dan sylw, yn cynnwys unrhyw ymgais i dawelu'r sefyllfa a rhybuddion a roddwyd y gallai grym gael ei ddefnyddio:

Y rheswm dros ddefnyddio grym a disgrifiad o'r grym a ddefnyddiwyd:

Unrhyw anaf a ddioddefwyd gan staff neu ddisgyblion ac unrhyw gymorth cyntaf a/neu sylw meddygol:

Y rhesymau dros wneud cofnod o'r digwyddiad:
Camau dilynol yn cynnwys cymorth yn dilyn y digwyddiad ac unrhyw gamau disgyblu a gymerwyd yn erbyn disgyblion:
Unrhyw wybodaeth ynglŷn â'r digwyddiad a rannwyd gyda'r staff nad oeddent yn gysylltiedig â'r digwyddiad ac asiantaethau allanol:
Pryd a sut yr hysbyswyd y rhai â chyfrifoldebau rhieni ynglŷn â'r digwyddiad ac unrhyw safbwyntiau y maent wedi'u mynegi?
A gyflwynwyd unrhyw gwynion (ni ddylid cofnodi'r manylion yma)?
Lluniwyd yr adroddiad gan: Cyd-lofnodwyd yr adroddiad gan: Enw a rôl: Llofnod: Dyddiad:

Atodiad 1B: Profforma ar gyfer asesu a rheoli risgiau rhagweladwy ar gyfer plant sy'n cyflwyno ymddygiad heriol – datblygu Cynllun Rheoli Ymddygiad

Enw'r plentyn *Grŵp dosbarth* *Enw'r athro*

Ysgol Dyffryn Conwy - Nodi Risg	
Disgrifio'r risg ragweladwy	
A yw'n risg bosibl neu wirioneddol?	
Rhestru pawb sy'n cael eu heffeithio gan y risg.	
Asesiad o Risg	
Ym mha sefyllfaoedd y mae'r risg yn digwydd fel arfer?	
Pa mor debygol yw hi y bydd y risg yn codi?	
Os bydd y risg yn codi, pwy sy'n debygol o gael ei anafu neu ei frifo?	
Pa fathau o anafiadau neu niwed sy'n debygol o ddigwydd?	
Pa mor ddifrifol yw'r canlyniadau niweidiol?	

Opsionau Lleihau Risg			
Mesurau	Opsionau Posibl	Manteision	Anfanteision
Ymyriadau rhagweithiol i atal risg			
Ymyriadau cynnari reoli risg			
Ymyriadau adweithiol er mwyn ymateb i ganlyniadau niweidiol			

Cwblhawyd yr asesiad gan:

Printiwch yr Enw Swydd

Llofnod. Dyddiad

Printiwch yr Enw Y berthynas a'r plentyn

Llofnod. Dyddiad

Cyfathrebu'r Cynllun Rheoli Ymddygiad a Strategaeth Rheoli Risg yr Ysgol

Rhannwyd y cynlluniau a'r strategaethau gyda	Dull Cyfathrebu	Dyddiad Gweithredu

Materion Hyfforddiant Staff

Anghenion hyfforddiant a nodwyd	Yr hyfforddiant a ddarparwyd i ddiwallu anghenion	Y dyddiad y cwblhawyd yr hyfforddiant

ATODIAD C:		
Gwerthusiad o Gynllun Rheoli Ymddygiad a Strategaeth Rheoli Risg yr Ysgol		
Y mesurau a nodwyd	Eu heffeithiolrwydd wrthgefnogi'r plentyn	Yr effaith ar risg
Ymyriadau rhagweithiol i atal risg		
Ymyriadau cynnar i reoli risg		
Ymyriadau adweithiol er mwyn ymateb i ganlyniadau niweidiol		
CAMAU GWEITHREDU AR GYFER Y DYFODOL		

Cafodd y cynlluniau a'r strategaethau eu gwerthuso gan:

Printiwch yr Enw Swydd

Llofnod. Dyddiad

Printiwch yr Enw Y berthynas a'r plentyn

Llofnod. Dyddiad